

Hoe komen orchideeën aan hun naam?

Orchideeënkonink Frederick Sander

Tekst: Rob Böck en Gab van Winkel

Frederick Sander, naar wie veel orchideeën vernoemd zijn, wordt wel de orchideeënkonink genoemd. Hij werd in 1847 geboren in Duitsland en kreeg de voornamen Heinrich Friedrich Conrad. Zijn vader was een bekwaam vatenmaker en zijn moeder runde een klein tuinbouwbedrijf. Na zijn vaders overlijden verhuisde Frederick in 1865 helemaal in zijn eentje naar Engeland waar zij zich lieten naturaliseren en hij de namen Henry Frederick Conrad aannam. Hij vond werk bij de Carter zadenkwekerij, nabij Londen. In 1872 trouwde hij met Eliza Fearnley, dochter van een rijke ondernemer. Met haar vaders geld kon Frederick zijn eigen kwekerij beginnen in St Albans, iets ten noorden van Londen. Op twintigjarige leeftijd was Frederick bevriend geraakt met de ontdekkingsreiziger en plantenjager Benedict Roezl (1823-1885). De vriendschap leidde tot een succesvolle samenwerking. Frederick kreeg een bekwame orchideeënjager in dienst en Benedict had een vaste afnemer voor de vele orchideeën die hij in exotische oorden verzamelde.

Amerika en België

De zaken gingen buitengewoon goed en kort na 1880 richtte Frederick een filiaal op in Summit, New Jersey, Verenigde Staten.

In 1894 richtte Frederick Sander een filiaal op in Sint-Andries bij Brugge, *Horticulteur Sander & Fils*. Hij liet 250 kassen bouwen voor uitheemse planten, waarvan vijftig voor orchideeën. Het welvarende Brugge was geliefd bij rijke, Engelse gepensioneerden uit de toenmalige Britse kolonies. Zij woonden er graag, stichtten er een Engelse school, een bank, een pub, een tennisclub en een vereniging voor liefhebbers van een nieuwe sport, voetbal. Het was het begin van Club Brugge!

Orchideeën houden was toen al

een geliefde hobby, maar ook een statussymbool. Rijke mensen waren bereid grote bedragen te betalen voor zeldzame of nieuwe soorten.

Rond 1900 was Sanders bedrijf het grootste van de wereld in zijn soort. Het bedrijf had tientallen orchideeënjagers en vertegenwoordigers in dienst. Frederick Sander was de orchideeënkonink!

In de eerste wereldoorlog (1914-1918) kreeg het bedrijf het zwaar te verduren. Daarna kwam een korte opleving, maar toen volgde de economische crisis van de jaren '30. Frederick Sander heeft die niet meegemaakt. Hij overleed in 1920. Zijn zonen namen de zaak over. Toen in de tweede wereldoorlog de belangstelling in sierplanten opnieuw instortte werd de firma uiteindelijk opgedoekt. Het terrein van Horticulteur Sander & Fils werd in kavels opgedeeld en verkocht. Het is nu bekend als het Sanderkwartier in Sint-Andries, Brugge.

Sander's list of orchid hybrids, gepubliceerd vanaf 1906, wordt nu bijgehouden door de Royal Horticultural Society



Reichenbachia en hybriden

Frederick Sander is ook bekend om het schitterende, vierdelige boekwerk *Reichenbachia* dat hij heeft gemaakt, geschreven in het Engels, Latijn, Frans en Duits. De meeste illustraties werden gemaakt door Henry George Moon, die later zijn schoonzoon zou worden. Het is een catalogus van orchideeën met levensgrote afbeeldingen, een indrukwekkend boekwerk, vernoemd naar de Duitse orchideeënkenner Heinrich Gustav Reichenbach. Elk van de aquarellen



Archief Peter Sander

Frederick Sander



Archief Peter Sander

De voorkaft van het tijdschrift Punch, augustus 1900 'Sander of St Albans, The mighty Orchid King, Is packing all his boxes, For shipment in the spring.'



Archief Peter Sander

David Sander, kleinzoon van Frederick, in zijn kwekerij in Selsfield, Engeland
Orchideeën | 126 | 2022



Een complete set van de beroemde Reichenbachia, gepubliceerd door Frederick Sander in 1888-1894, is nu een fortuin waard. De familie Sander doneerde een set aan de openbare bibliotheek in Brugge



André Schuiteman

Coelogyne sandariana is vernoemd naar Frederick Sander



Coelogyne sanderae, hier afgebeeld in Reichenbachia, is vernoemd naar Sanders vrouw Eliza

Wikimedia Commons



Ton Klaassen

Dendrobium sanderae



Ton Klaassen

Vanda sandariana is de ouder van vele Vanda-hybriden



Wikimedia Commons

Psychopsis sanderae in Curtis's Botanical Magazine, 1911



Wikimedia Commons

Macodes sanderiana in Curtis's Botanical Magazine, 1918



Alma Compermolte

Paphiopedilum sanderianum is nog zo'n iconische orchidee



Ton Klaassen

Maxillaria sanderiana werd beschreven als nieuwe soort in *Reichenbachia* door Heinrich Gustav in 1888



Laurens Grobler

Cymbidium sanderae



Ton Klaassen

Phalaenopsis sanderiana



Wikipedia

Het grondgebied van Sanders kwekerij in Brugge is nu een woonwijk. Een straat is genoemd naar Frederick Sander, andere straten zijn genoemd naar bloemen waaronder orchideeën

Sanderella riograndensis behoort tot een klein orchideeëngeslacht uit zuidelijk Brazilië en naburig Argentinië, vernoemd naar Frederick Sander →



Archief Peter Sander

De kwekerij in Brugge, België, bestond uit 250 kassen waarvan vijftig voor orchideeën



Archief Peter Sander

De kwekerij van Sander in St Albans met duizenden zaailingen in flessen



Maiailânia Pieri

is een kunstwerk. Ook heeft Frederick Sander de officiële registratie van succesvolle hybriden in *Sander's List of Orchid Hybrids* ingevoerd. Die registratie wordt nu bijgehouden door de Royal Horticultural Society, hoewel tegenwoordig veel commerciële orchideeënkwekers hun nieuwe veredelingsproducten niet opgeven

en, in de handel, vaak met nummers aanduiden.

Sanderiana en sanderae

Tientallen orchideeën zijn naar Frederick Sander vernoemd. Enkele daarvan hebben inmiddels nieuwe namen gekregen maar behouden de vernoeming naar Sander als synoniem. Ook zijn er acht orchideeënsoorten vernoemd naar Sanders vrouw, Eliza. Deze dragen de soortnaam *sanderae*, Latijn voor 'van mevrouw Sander'. Al deze orchideeën zijn spectaculaire soorten. Maar Frederick Sander was dan ook de orchideeënkoning!

Dankwoord

Dank aan de vele fotografen die hebben bijgedragen aan dit artikel. Speciale dank aan Peter Sander, achterkleinzoon van Frederick, voor zijn historische foto's en hulp met de tekst.